

Sanitariya-epidemiologik
osoyishtalik va jamoat salomatligi
qo'mitasining 90 yilligi
(maxsus son)

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SANITARIYA-
EPIDEMIOLOGIYA VA JAMOAT SALOMATLIGI XIZMATI

ILMIY-AMALIY JURNALI

SCIENTIFIC AND PRACTICAL JOURNAL
OF SANITARY-EPIDEMIOLOGY AND PUBLIC HEALTH SERVICE
OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

СОВРЕМЕННЫЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ЭПИДЕМИЧЕСКОГО ПРОЦЕССА ПРИ БРУЦЕЛЛЕЗНОЙ ИНФЕКЦИИ

Касымов И.А., Шаджалилова М.С., Халилова З.Т. 272

ЎЗБЕКИСТОНДА COVID-19 ГА ҚАРШИ ЭМЛАШ НАТИЖАЛАРИ

Қурбонов Б.Ж., Абдурахимова З.Қ., Ёдгоров Ў.А., Анварова Л.У. 273

2008-2022-ЙИЛЛАР ДАВОМИДА ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АҲОЛИСИНИНГ СИЛ КАСАЛЛИГИ БИЛАН КАСАЛЛАНИШ ҲОЛАТИ

Байниязов И.А., Абсаттарова В.К. 275

АНАЛИЗ КЛИНИЧЕСКОГО ТЕЧЕНИЯ ХРОНИЧЕСКИХ ВИРУСНЫХ МИКСТ-ГЕПАТИТОВ

Ашууров Т.З., Шаджалилова М.С. 277

Касалхона ички инфекциялари билан курашишда даволаш- профилактика муассасалари ички мухити санитар-микробиологик ҳолатини баҳолашда замонавий ёндашув.

Шадманова Н.А. Юлдашева Х.А. Қодирова Р.Р. 278

Ўткир ичак инфекцияси кўзгатувчилари маҳаллий штаммлари антибиотик дори воситаларига турғунлиги ва ноодатий фенотиплари. (Фарғона водийси мисолида)

Шадманова Н.А., Сайидмирзаева Н.Г, Қодирова Р.Р. 280

НАРУШЕНИЯ ВЕГЕТАТИВНЫХ ФУНКЦИЙ СРЕДИ ЗАБОЛЕВАНИЙ БРОНХО-ЛЕГОЧНОЙ СИСТЕМЫ И ИХ ЛЕКАРСТВЕННАЯ КОРРЕКЦИЯ

Азизходжаев А.А. 282

Общая заболеваемость населения Сурхандарьинской области в сравнении с республиканскими значениями

Атаниязова Р.А., Азимова М.Б. 283

СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ БИЛАН БОҒЛИҚ ИНФЕКЦИЯЛАР БОШҚАРУВИГА ДОИР ДОЛЗАРЪ МУАММОЛАР

Умиров С.Э. 285

“ЮҚУМЛИ КАСАЛЛИКЛАРНИНГ ЭЛЕКТРОН МОНИТОРИНГ АХБОРОТ ТИЗИМИ” НИНГ АФЗАЛЛИКЛАРИ ВА САМАРАДОРЛИГИ

Қурбанов Б.Ж., Икрамов Р.Н., Ёдгоров Ў.А., Алиев Д., Акбаров Ф., Матякубов М. 286

ЎЗБЕКИСТОНДА COVID-19 ГА ҚАРШИ ЭМЛАШ НАТИЖАЛАРИ**Қурбонов Б.Ж., Абдурахимова З.Қ., Ёдгоров Ў.А., Анварова Л.У.**

Ўзбекистон Республикаси Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги хизмати

Калит сўзлар: коронавирус, SARS-CoV-2, COVID-19, пандемия, ПЗР, эмлаш, профилактика, иммуноглобулин, антитанача.

Муаммонинг долзарблиги. Юқумли касалликларнинг эпидемияларини вакциналар орқали бошқариш ҳозирги кунда эпидемияга қарши курашишнинг энг ишончли профилактик усули бўлиб ҳисобланади.

Коронавирусга қарши вакцина пандемияга чек қўйишда, инсонлар ҳаётини сақлаб қолишда ва иқтисодий барқарорликка эришишда энг муҳим воситалардан бири бўлиб қолди. 2021 йилнинг бошида дунё бўйича 3 технологик платформада ишлаб чиқилган 7 дан ортиқ вакциналар қўллана бошланди. Ундан ташқари 200дан ортиқ вакциналарнинг ишлаб чиқариш жараёни давом этмоқда, улардан камида 60таси клиник тадқиқотлар босқичига етиб борган. Ҳозирги босқичда аҳоли учун хавфсиз ва юқори самарали вакциналарни танлаш ва кенг қўламда қўллаш энг долзарб масалалардан ҳисобланади.

Юқоридагиларни назарда тутган ҳолда Ўзбекистон Республикасида қўлланилган вакциналарнинг самарадорлигини аниқлаш бўйича изланиш ўтказилди.

Тадқиқот мақсади. Ўзбекистонда қўлланилаётган вакциналарнинг самарадорлигини ўрганиш. Тадқиқотнинг объекти. Махсус тадқиқотда жами 1774 шахс иштирок этди. Улардан 1357 та (76,5%) шахс COVID-19 га қарши вакцина олган, 417 (23,5%) – вакцина олмаган. Эмланганлардан 793 (58,4%) шахс ZF UZ VAK вакцинаси билан, 424 (31,2%) шахс – Astrazeneca ва 140 (10,4%) шахс Sputnik-V вакциналари билан эмланган эди.

Тадқиқотда қатнашган аёлларнинг сони эркакларникига нисбатан деярли 3 баробар кўп бўлди. Бунга сабаб, аҳоли орасида аёлларнинг эмлашга нисбатан фаоллигининг юқорилиги ҳамда тадқиқотдаги контингент орасида аёлларнинг кўплигидир.

Тадқиқот қатнашчиларининг ўртача ёши ҳамма гуруҳларда мутаносиб бўлди ҳамда ўртача $46,77 \pm 2,19$ ни ташкил қилди.

Текширув усуллари. Турли гуруҳларда антитаначаларнинг вақт давомида ўзгаришини баҳолаш учун IgG ҳамда вирус юзасидаги S-RBD оқсилга қарши антитаначаларни ИХЛА усулида турли муддатларда текширилди.

Тадқиқот натижалари.

Эмланмаган ва турли вакциналар олган шахсларда вақт ўтиши билан антитаначалар миқдорининг ўзгариши. Вакцина олмаган шахсларда касаллангандан кейин антитаначалар ҳосил бўлишининг динамикасини баҳолаш учун барча таҳлил натижаларини текширилувчилар анамнезидаги COVID-19 дан 6 ойгача, 6 ойдан 12 ойгача ва 12 ойдан ортиқ вақт ўтгандан кейинги таҳлилларга ажратилди. Таҳлил натижасида, касаллангандан кейин ҳосил бўлган IgG миқдори 105 бирликдан ошмагани ва 1 йилдан ортиқ вақт давомида деярли ўзгаришсиз қолгани аниқланди. Шунингдек, вирус юзасидаги S-RBD оқсилга қарши антитаначаларнинг миқдори ҳам бор-йўғи 240 бирликдан ортмагани, фақат касаллангандан кейин 1 йилдан ортиқ вақт ўтгач бир оз кўтарилгани кузатилди. Бунда IgG нинг вакцина туридан қатъи назар эмлангандан кейинги дастлабки ҳафтalarda ўсиб бориши кузатилган. Вакциналар бир дозада қилинганида 2 ойдан сўнг иммуноглобулиннинг миқдори пасайган.

Вирус юзасидаги S-RBD оқсилга қарши антитаначаларнинг миқдори текширилганида барча вакциналарга жавобан юқори кўрсаткичларда антитаначалар пайдо бўлгани ва эмлангандан кейин 2 ой давомида чизикли ўсиб бориши намоён бўлди. Бу ҳолат айниқса Sputnik-V вакцинасидан кейин яққол намоён бўлди. Вакциналардан кейин S-RBD оқсилга қарши антитаначаларнинг энг аҳамиятли жиҳати шундаки – ушбу антителоларнинг титри IgG титридан бир неча баробар юқори бўлиб, вакцинациядан кейин бир неча ой давомида ўсишда давом этади.

ZF UZ VAK vakcinasi immuногенлик жиҳатидан бошқа вакциналар билан рақобатбардошлигини кўрсатди. Яъни, вирус юзасидаги S-RBD оқсилга қарши антитаначаларнинг миқдори IgG титридан камида 3 баробар ортиқ бўлиб, вақт ўтиши билан янада ўсиб борди.

IgG миқдорининг таҳлили шуни кўрсатдики, ҳар қандай вакцина билан эмланганлар орасида IgG титри 1,01-1000,0 бирликкача бўлганлар кўпчиликини (93,2%) ташкил қилди, аммо эмланмаганлар орасида 100,01-1000,0 титрли натижалар эмланганларга нисбатан сезиларли даражада кам бўлди (28,9%).

Шунингдек, текширилганларнинг 50%дан ортиғида S-RBD оқсилга қарши антитаначаларнинг миқдори 100,01-1000,0 бирликда бўлди, эмланмаганларда эса 100,01-1000,0 титрли натижалар 10% га кам бўлди. Шу билан бирга вакцина олганлар орасида S-RBDab титри 1000,0 бирликдан юқори бўлганлар вакцина туридан қатъи назар 20% дан ортиқ бўлди, эмланмаганлар орасида эса бундай титрдаги антитаначалар бор йўғи 3,1% ҳолатда кузатилди. Шуни таъкидлаш жоизки, Astrazeneca, Sputnik-V вакциналари натижасида юзага келган иммун жавоб ZF UZ VAK вакциналари билан эмланганда антитаначалар ишлаб чиқариш кўрсаткичлари ўхшаш тарзда намоён бўлиб натижалар ҳам ўзаро мутаносиб бўлди.

Хулоса.

Коронавирус касаллигини бошидан ўтказган ва эмланмаган шахсларда иммун жавоб реакцияси жуда секин шаклланиб боради ҳамда паст кўрсаткичларга эга бўлади.

Вакцина туридан қатъий назар вакцина олган шахсларда IgG миқдорининг ўзгариши деярли бир хил кечади.

ZF UZ VAK вакцинасидан кейинги ҳолат бошқа вакциналарникига ўхшаш бўлиб, вакцинанинг 2-дозасидан кейин IgG миқдори кўтарилиб боради ва 3-дозадан кейин эмланганларда IgG сони стабил равишда 2 ой давомида юқорилигича қолади.

Вирус юзасидаги S-RBD оқсилга қарши антитаначаларнинг миқдори барча вакциналарга жавобан юқори кўрсаткичларда бўлиб, эмлангандан кейин 2 ой давомида чизиқли ўсиб бориши кузатилди.

Ўтказилган таҳлиллар натижаларида қайта-қайта вакцина юбориш организмдаги антитаначаларнинг элиминациясини олдини олиши ва стабил ҳолдаги иммунитетни сақлаб туришга ёрдам бериши аниқланди.

Илмий тадқиқот ишлари ва ўрганишлар давом эттирилмоқда.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SANITARIYA-EPIDEMIOLOGIK OSOYISHTALIK VA
JAMOAT SALOMATLIGI XIZMATININIG

ILMIY-AMALIY JURNALI

SCIENTIFIC AND PRACTICAL JOURNAL
OF THE SERVICE OF SANITARY-EPIDEMIOLOGICAL WELFARE AND
PUBLIC HEALTH OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

– 2024 –